Του Απόστολου Λ. Πιερρή

Η ΜΟΝΗ ΔΙΕΞΟΔΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΞΙΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΡΕΚΛΟΛΑΤΡΕΙΑΣ

Ατομική δημιουργική δράση ενάντια στη θεσμική δυσλειτουργία και έξω από αυτήν

Θα μείνω και αυτή την εβδομάδα στην επισήμανση και ανάλυση των θλιβερών μικροτήτων της ΝεοΕλληνικής αποτυχίας πριν επιστρέψω στη μελέτη των διεθνών εξελίξεων μείζονος σημασίας για τη γόνιμη εποχή μας. Και αυτό όχι από απαισιοδοξία, αλλά γιατί αν η κοινωνία των ατόμων δεν συνειδητοποιήσει βαθιά το μέγεθος της αποτυχίας δομών και θεσμών της, δεν θα αισθανθεί επιτακτική την ανάγκη να επιβάλλει τις ριζικές τομές απελευθέρωσης που μόνες μπορούν να προκαλέσουν την αποτελεσματική αναδιάρθρωση του εγγενώς και εντελώς πια δυσλειτουργικού συστήματος.

Θέλω να προσεξουμε σήμερα λίγο το ζήτημα της πρακτικότητας των διογνωστικών μου αναλύσεων. Γιατί πολλοί, πιστεύω, συμμερίζονται την ορθότητά τους, αλλά μάλλον αμφιβάλλουν για το εάν και πώς μπορούν να εφαρμοσθούν. "Δίκιο έχεις, αλλά τίποτε δεν μπορεί να γίνει": είναι συνηθισμένη στάση της κοινωνίας γενικά αλλά και υγιούς τμήματος του ηγετικού κατεστημένου. Η οποία εμπεδωμένη αντίληψη μοιρολατρικής αποδοχής της καθολικής κακεξίας ως αναπόφευκτης κατάστασης αποτελεί νίκη της ηγετικής αναξιοκρατίας και του ανελεύθερου συστήματος βαρέος κανονιστικισμού που πνίγει την κοινωνία των ατόμων.

Αλλά αν είναι σωστό, όπως είναι, ότι η αλήθεια είναι η μεγαλύτερη δύναμη στον κόσμο, και η γνώση το υπερεργαλείο στο παγκόσμιο γίγνεσθαι. Αν είναι σωστό, όπως είναι, ότι ο Λόγος αποτελεί οντολογική αρχή και είναι αυτός "δι' ου τα πάντα εγένετο". Αν είναι σωστό, όπως είναι, ότι η λογική των πραγμάτων είναι η ουσιαστική αιτιολογία τους, και ότι τα φαινόμενα εξηγούνται από την ουσία και όχι η ουσία από τα φαινόμενα. **Τότε είναι δεδομένη η λειτουργικότητα της γνώσης και ο πραγματισμός της αλήθειας. Φθάνοντας στην ουσία μιας κατάστασης, ξέρεις και πώς να την αλλάξεις.**

Η κατάσταση της ΝεοΕλληνικής πραγματικότητας σήμερα είναι ζοφερή και σκοτεινιάζει συνεχώς περισσότερο. **Οδηγούμαστε σαν κοινωνία αν δεν ανανήψουμε σε μια συνολική αποτυχία κολοσσιαίων διαστάσεων.** Πρέπει το γρηγορότερο να αποπνέουμε τις πέδες ενός συστήματος ανοικείου και αντιπαραγωγικού που μας κληροδότησε η παρακμή της ιστορικής Ευρώπης. Ο Ελληνισμός και η χώρα έχουν υποστεί ήδη σοβαρότατες ζημιές από αυτό το σύστημα, αλλά αυτές πρέπει να τις δεχθούμε σαν αναπόφευκτες και να κόψουμε την συνεχιζόμενη χασούρα. **Ο εγκλωβισμός σε καταστάσεις χασούρας με την ελπίδα κάποιου γυρίσματος της τύχης ή των περιστάσεων που θα μας ξαναφέρει σε κέρδος, είναι η χειρότερη επιλογή** όταν οι εξελίξεις έχουν εισέλθει σε φάση δυναμικής πραγμάτωσης της καθαρότερης λογικής της ουσίας και σε τέτοια φάση έχει εισέλθει η ιστορία στην εποχή μας. Αλίμονο στις αναξιοκρατίες της αποτυχίας, των κλειστών συστημάτων, της τεχνητής αποκλιτικής τάξης, της καταστολής της κοινωνίας των ατόμων, του αντιπαραγωγικού υπερδομισμού, της αχαλίνωτης βαριάς θεσμοκρατίας. Οι δυστυχισμένοι άφρονες νομίζουν ότι εξακολουθούν να ελέγχουν το παιχνίδι με τα κουτοπόνηρα κόλπα τους, όταν η μοίρα χτυπάει την πόρτα τους και επίκειται η έξοδός τους από τη σκηνή του θεάτρου τους.

Πώς μπορεί να φωτισθεί το σκοτάδι της ΝεοΕλληνικής μας πραγματικότητας; Μα ανάβοντας φως. Φανταστείτε απόλυτο σκότος. Τι είδους και πόση διαφορά κάνει όταν ανάψει και το ελάχιστο φωτεινό σημείο μέσα του; Έτσι μπορεί να καταλυθεί το σκοτάδι στη χώρα μας. Τόσο εύκολα - και τόσο δύσκολα.

Μην περιμένετε να πείσετε το σκοτάδι να γίνει φως. Μη συμβιβαστείτε, επίσης, μαζί του. Απλώς ανάψτε φως: και το αρνητικό σκοτάδι τότε μπαίνει στο πεδίο του φωτός, χωρίς να πεισθεί και χωρίς να συμβιβασθεί - υποχρεούται και αναγκάζεται χωρίς όρους - μετουσιώνεται, γίνεται παρανάλωμα του φωτός.

Κανόνας θεμελιώδης, λοιπόν, για την απίτευξη ριζικών τομών σε ένα βαρύτατα νοσούν σύστημα. Μην επιχειρήσεις να διορθώσεις τη δυσλειτουργία του: απλώς λειτούργησε κάτι σωστό δίπλα του. Η αντιπαράθεση και μόνη της αλήθειας με το ψεύδος, της ικανότητας με την ανικανότητα, της γνώσης με την άγνοια, της αποδοτικότητας με την αναποδοτικότητα, της γονιμότητας με την αγονία - τέτοιες αντιπαραθέσεις είναι αφ' εαυτών καταλυτικές. Έτσι, και μόνον έτσι, εξουθενώνεται η αναξιοκρατία. Αν έχετε έναν άχρηστο αθλητή που ποζάρει λόγω δοτής θέσης σαν πρωταθλητής, απλώς βάλτε του δίπλα έναν πραγματικό πρωταθλητή και αφήστε τους να τρέξουν. Είτε ο κίβδηλος πρωταθλητής τρέξει μαζί του είτε δεν τρέξει, ξόφλησε. Τόσο απλά. Και θα αρχίσει τότε με φυσικό τρόπο η διαδικασία ανάδειξης του καλύτερου αθλητή γενικότερα από τον ανταγωνισμό που η ήττα του δοτού πρωταθλητή θα προκαλέσει. Έτσι τονώνεται η αυτοπαποίθηση και η δημιουργικότητα μιας κοινωνίας σε απόγνωση, και όχι με τεχνητά διεγερτικά φαντασιώσεων. **Από πότε το φαινόμενο μπορεί να συναγωνισθεί την ουσία σε τίμιο παιχνίδι (fair play);** Ποιος ποτέ προτιμάει να φαίνεται ότι είναι κάτι καλό από το να είναι όντως κάτι καλό; Ποιος π.χ. θα προτιμούσε να φαίνεται ότι είναι καλός νομικός ή γιατρός, από το να είναι καλός νομικός ή γιατρός - αν μπορούσε να είναι;

Ένα σύστημα ανθρώπινης δραστηριότητας είναι ωφέλιμο αν αναδεικνύει την πραγματική ικανότητα σε κάθε τομέα, γιατί τότε μεγιστοποιεί το αποτέλεσμά του. Η επιδίωξη του φαινομενικού είναι αντιπαραγωγική, γιατί αντιστοιχεί στην κατανάλωση ενέργειας σε εσωτερικές τριβές. Αν γενικά ο καθένας αντί να σκοπεύει στη μέγιστη πραγματική αυτοπραγμάτωσή του, στη μεγιστοποίηση δηλαδή του φυσικού δυναμικού του, επιχειρεί να οικοδομήσει μια φαινομενική εικόνα του ατόμου του, η ενέργεια που καταβάλλεται προς αυτόν το σκοπό αρχισοναι από το παραγόμενο ωφέλιμο έργο, το οποίο μάλιστα πάσχει και επιπρόσθετη μείωση από το γεγονός ότι το φαινόμενο που έτσι οικοδομείται πέριξ ενός ατόμου εμποδίζει την πλήρη άσκηση της πραγματικής ικανότητας ενός άλλου. Π.χ. μια αναντιστοιχία αξίας και θέσης ενός ατόμου αφαιρεί ενέργεια από το σύστημα διττά: πρώτον γιατί χρειάζεται βιασμός της φυσικής τάξης ώστε να επιβληθεί αυτή η αναντιστοιχία, και δεύτερον γιατί έτσι στερείται η δυνατότητα από άλλο άτομο αξίας κατάλληλης για τη δεδομένη θέση και ρόλο να ενεργοποιηθεί ικανοποιώντας το ατομικό του συμφέρον και ταυτόχρονα προσφέροντας το μέγιστο για την κοινωνία.

Το ωφέλιμο έργο ενός συστήματος είναι μέγιστο όταν αξία (= ικανότητα λειτουργική) και ρόλος ταιριάζουν. Αυτό γίνεται μόνο του σε ένα ελεύθερο σύστημα φυσικής τάξης, δηλαδή σε ένα ανταγωνιστικό σύστημα με ελαφρύ πλαίσιο κανόνων, ισονομία και διαφάνεια (= ακώλυτη ροή πληροφοριών). Ένα τέτοιο σύστημα είναι ένα σύστημα "αγοράς", με τη γενικευμένη, φιλοσοφική σημασία του όρου, ένα σύστημα δηλαδή που οι ρόλοι δεν δίνονται κατόπιν κρίσεως, αλλά κερδίζονται μέσω του ελεύθερου ανταγωνισμού. Εκεί οι άτυποι κριτές είναι οι πολλοί, όλη η κοινωνία με το αλάνθαστο ένστικτο του συμφέροντός της, και όχι μερικοί δοτοί "επαίοντες" της συμφοράς. Δεν χρειάζονται επιτροπές κρίσεως για να δώσουν το κρίσιμο στον καλό τεχνίτη: η αγορά τον καθιερώνει. Έτσι για όλα. Στην αρχαία Ελλάδα δεν υπήρχαν συντεχνίες όπως ήδη εμφανίσθηκαν στον Ευρωπαϊκό Μεσαίωνα.

Αντιθέτως, σε ένα σύστημα κανονιστικισμού, η τάση είναι να ελέγχονται τα πάντα μέσω κανόνων και θεσμών βαριάς οικοδόμησης. Ο υποτιθέμενος σκοπός είναι διττός, αφ' ενός η προφύλαξη της κοινωνίας από την κατάχρηση της ελεύθερης "αγοράς", και αφ' ετέρου η μεγιστοποίηση του αποτελέσματος μέσω της ελεγχόμενης ορθολογικής διανομής ρόλων και πόρων στα υποκείμενα (φυσικά και θεσμικά) δράσης. Έχω αναλύσει πολλές φορές ότι η ορθολογικότερη και ευσταθέστερη, και άρα ωφελιμότερη, διανομή ρόλων και πόρων γίνεται σε ένα ελεύθερο σύστημα φυσικής τάξης. Και ότι, κάθε παρεμβατικός προστατευτισμός εξασθενεί τα δρώντα μέρη, ρίχνει τον λειτουργικό τόνο και μειώνει την αποτελεσματικότητα του συστήματος. Ένας λόγος γιατί γίνεται αυτό είναι ότι τέτοια συστήματα προσανατολίζουν την ανθρώπινη δραστηριότητα προς το φαίνεσθαι αντί προς το είναι. Καλλιεργούν την ανάδειξη, δίπλα στις ικανότητες που κάνουν ωφέλιμο έργο, ικανοτήτων άλλου είδους που εξασφαλίζουν την κατάληψη των επιδιωκόμενων "θέσεων" στη θεσμική συγκρότηση των ρόλων. Σε ένα φυσικό και ελεύθερο σύστημα τα δυο είδη ικανοτήτων συγκλίνουν και τείνουν να συμπέσουν: για να αναλάβει ένα ρόλο πρέπει να έχεις την ικανότητα μέγιστου αποτελέσματος στο ρόλο αυτό. Σε σύστημα κανονιστικισμού δημιουργείται χωριστή άλλη και διαφορετική ικανότητα κατάληψης του ρόλου μέσα στο βαρύ θεσμικό πλαίσιο που κυριαρχεί. Η ενέργεια που καταβάλλεται σε αυτές τις δραστηριότητες είναι αντιπαραγωγική. Και

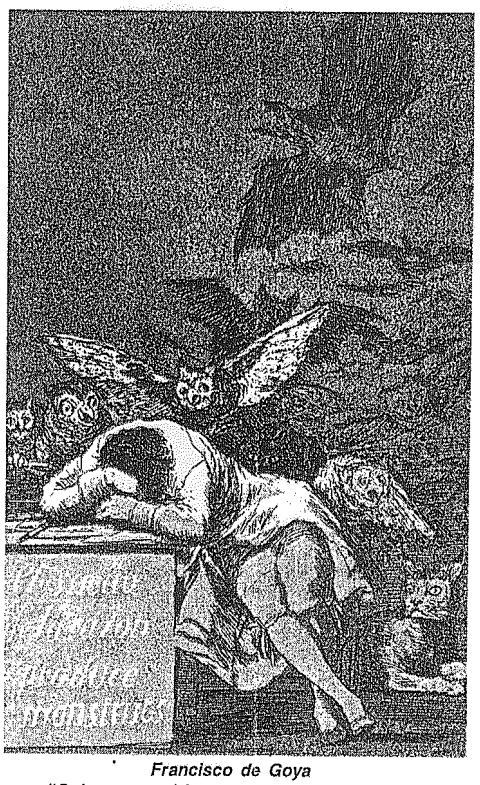

Francisco de Goya
"Ο ύπνος του λόγου παράγει τέρατα" 1798

το χειρότερο, επιβλαβέστερο μακροπρόθεσμα αλλά και κωμικότερο είναι ότι αυτές οι παραϊκανότητες και παρενέργειες που είναι δημιούργημα του κλειστού κανονιστικού συστήματος και μειώνουν την ωφέλιμη αποδοτικότητα της ανθρώπινης δραστηριότητας, θεωρούνται στο εσωτερικό του συστήματος ως οι κυρίως λειτουργίες, υποκαθιστώντας εν πολλοίς σε σπουδαιότητα τις πραγματικές ικανότητες και ενέργειες που κατευθύνονται στην παραγωγή ωφέλιμου έργου, και εξωθώντας τις μάλιστα στο περιθώριο σαν παραϊκανότητες και παρενέργειες. Η αντιστροφή πραγματικότητας και αξιών είναι πλήρης. **Τονίζεται το παρασιτικό σε βάρος των κυρίως οργανικών λειτουργιών της ανθρώπινης δραστηριότητας. Ένα βαρύ κανονιστικό σύστημα κατευθυντισμού είναι κατ' ανάγκην παρασιτοβαρές. Συνοψί εξ αντικειμένου τα αχρηστότερα στοιχεία.** Φθάνουμε έτσι από άλλη αποδεκτική οδό στο συμπέρασμα που πολλές φορές έχω συναγάγει: κάθε ανελεύθερο σύστημα βαρέος κανονιστικισμού έχει μικρή σπόδοση. **Διαπλοκή, παρασιτισμός, διαφθορά απορροφούν τεράστια ποσά ανθρώπινης ενέργειας, αποστερώντας τα από τη δημιουργική δραστηριότητα. Η ικανότητα να παραγάγεις ωφέλιμο έργο κάποιου είδους υποκαθίσταται από την ικανότητα να ελίσσεσαι και να καταλαμβάνεις θέσεις μέσα στο δυσλειτουργικό σύστημα.** Θέσεις στις οποίες μετά δεν ξέρεις τι να κάνεις, αφού στο μη ανταγωνιστικό πλαίσιο δοτών ρόλων και πόρων στροφούν οι πραγματικές δημιουργικές δυνάμεις του ατόμου.

Πρέπει εδώ να ξεκαθαρίσουμε ότι **σημασία έχει ο αντικειμενικός βαθμός περιορισμού της εσωτερικής ελευθερίας κινήσεως ενός συστήματος και όχι ο τρόπος επιβολής του περιορισμού σε ένα κλειστό σύστημα ανθρώπινης δραστηριότητας.** Το λέω αυτό γιατί πολλά σκούγονται στη χώρα αυτή των θαυμάτων τελευταία για την ανάγκη "αυτοπεριορισμού", "αυτολογοκρισίας", "αυτορρύθμισης" κ.λπ. διαφόρων δραστηριοτήτων. Όλη αυτή η επιχειρηματολογία είναι σαθρή και ύποπτη. Η ηγετική αναξιοκρατία ενός περιοριστικού συστήματος κανονιστικού κατευθυντισμού επιβάλλει το βαρύ πλέγμα κανόνων που χρειάζεται για να ελέγχει την ανθρώπινη δραστηριότητα - πρώτα απ' όλα με κατευθείαν νόμους και διατάξεις, εάν μπορεί. Εάν το πνεύμα της ιστορίας τη δεδομένη στιγμή δεν επιτρέπει τέτοιο κατευθυντισμό, χρησιμοποιεί, όπως έχω πολλές φορές εξηγήσει, το ίδιο το υπερφορτωμένο κανονιστικό πλαίσιο γι' αυτόν το σκοπό: με αναπόφευκτα επιλεκτική και αυθαίρετη τιμωρία ποδηγετεί την ανθρώπινη δραστηριότητα, κατευθύνοντάς την εμμέσως εκεί που δεν μπορεί να την ελέγξει κατευθείαν, με πίεση που ασκεί σε άλλο σημείο προσβάσιμο άμεσα στην εξουσία της και υπό τον "νόμιμο" έλεγχό της. Αν και αυτή η δεύτερη μέθοδος δεν μπορεί να εφαρμοσθεί, το ηγετικό κατεστημένο καταλήγει στον τρίτο πλου: ζητεί τον αυτοπεριορισμό της προς έλεγχο δραστηριότητας επισείοντας την απειλή ότι αν αυτή δεν αυτοπεριορισθεί μέτρια, θα επέμβει το ίδιο κατευθείαν με τον βαρύτερο καταναγκασμό της πολιτικής εξουσίας.

Ξαναλέω λοιπόν, ότι οι τρεις βασικές αυτές μεθοδολογίες περιορισμού δεν διαφέρουν ως προς τον ουσιαστικό χαρακτήρα του συστήματος, αλλά εκφράζουν διαφορετικές επιλογές τακτικής εν σχέσει προς μια μη πλέον ελεγχόμενη από το σύστημα εξωτερική (και σιγά-σιγά εσωτερική) πραγματικότητα. Εκτός εάν **η τρίτη μέθοδος αποτελεί το μεταβατικό στάδιο προς μια πραγματική απελευθέρωση του συστήματος. Αλλά αυτό κρίνεται αντικειμενικά και εκ του αποτελέσματος, όχι με επίκληση προθέσεων και οραμάτων. Και τα αποτελέσματα στη χώρα μας είναι αρνητικά.** Η τρίτη μέθοδος εφαρμόζεται εδώ κατ' ανάγκην από ένα ηγετικό κατεστημένο που εννοεί να κρατεί υπό καταστολή όσο μπορεί την ανθρώπινη δραστηριότητα γιατί την φοβάται. Το σύστημα δεν ανοίγεται, δεν απελευθερώνεται.

Σε ένα ανοικτό και ελεύθερο σύστημα δεν υπάρχει τεχνητός περιορισμός ούτε αυτοπεριορισμός. Υπάρχει μόνο αυτοδιαθέτηση, υπάρχει φυσική τάξη που αυτορυθμίζεται - όχι βέβαια κατ? εντολή και υπό απειλή, αλλά μέσω των ανταγωνιστικών διαδικασιών της "αγοράς" (με τη γενική έννοια του όρου). **Κάθε λόγος για αυτοπεριορισμό μέσα σε ένα κλειστό και ανελεύθερο σύστημα είναι ύποπτος.** Δεν πείθει κανένα, ούτε στο εσωτερικό ούτε στο εξωτερικό του συστήματος. **Η αυτορρύθμιση δεν μπορεί να γίνει κουτοπόνηρο κόλπο για να αποφευχθεί η πραγματική απελευθέρωση. Η φυσική αυτορρύθμιση γίνεται εκ των κάτω, όχι με εντολές εκ των άνω.**

Ξαναλέω το βασικό και πρακτικότατο κανόνα δράσης για ριζικές τομές σε ένα νοσηρό σύστημα τεχνητού περιορισμού της ανθρώπινης δραστηριότητα. **Μια μόνιμα και συστηματικά δυσλειτουργούσα δομή μην την διορθώνετε: κάνετε ενέργεια και χρόνο. Φτιάξτε δίπλα μια ευλειτουργούσα ελαφριά δομή και αφήστε τη διαφορά να μιλήσει. Η πραγματικότητα είναι έτσι ώστε το υγιές και δυναμικό να υπερισχύει του ασθενούς και άχρηστου - αν αφεθούν να δείξει το καθένα την αξία και αποτελεσματικότητά του.** Με αυτόν μόνο τον τρόπο κερδίζει η κοινωνία των ατόμων, στα μέρη της και στο σύνολό της. Το λειτουργικό, αν και σε ένα μόνο σημείο αποδείξει την ωφελιμότητά του, είναι ικανό να συμπαρασύρει ένα ολόκληρο σύστημα σε απελευθέρωση. **Γι' αυτό υπάρχει η λυσσαλέα και ύπουλη προσπάθεια να παρεμποδισθεί κάθε πραγματική δημιουργική ατομική προσπάθεια.** Η παραμικρή παρουσία φωτός στο σκοτάδι είναι καταλυτική. **Γι' αυτό συσπειρώνεται η αναξιοκρατία όταν απειλείται από την αξία.** Γι' αυτό "απειλούνται οι θεσμοί" και χρειάζεται προστασία η εξουσία όταν ασκείται κριτική για την συστηματική δυσλειτουργία τους και την ανικανότητα των προσώπων που τους κατέχουν. Γι' αυτό επιβάλλεται η ιδεολογία της "ομοψυχίας και ομοφωνίας". Γι' αυτό επικρατεί η τυραννία της "στάνης", η "λογική" του "μαντριού".

Η χειρότερη τυραννία είναι η **αναξιοκρατία.** Δημοκρατία χωρίς ελεύθερο ανταγωνισμό, χωρίς ισονομία μέσα σε ένα ελαφρύ κανονιστικό πλαίσιο φυσικής τάξης και χωρίς αξιοκρατία, δεν είναι Δημοκρατία. Ήλθε η ώρα της κοινωνίας των ατόμων και σε αυτή τη χώρα. Όταν οι θεσμοί δυσλειτουργούν αγνοείστε τους. Κάντε το δικό σας έργο - έργο σπουδαίο και σοβαρό. Τα άλλα έρχονται μόνα τους. **Οι θεσμοί υπάρχουν για να υπηρετούν το άτομο και την αυτοπραγμάτωσή του - όχι το αντίθετο.**